DE LA ÎNŢELEGEREA FENOMENULUI VORBIRII PÂNĂ LA OPŢIUNEA PENTRU METODA INDUCTIVĂ DE ÎNSUŞIRE A LIMBII (I)

VIŠESLAVA ĆIRIĆ

Cuvinte cheie: *metoda inductivă, cod primar, informaţie primară, cod comunicaţional, asamblaj verbal-nominal*

Iniţial ne vom ocupa de unele date independente de apariţia vorbirii, dar care se află în strânsă legătură cu aceasta.

Pornim de la constatarea că realitatea în totalitatea ei, fenomene, evenimente, întâmplări, acţiuni fiinţe, obiecte, sentimente, gânduri – reprezintă un ansamblu de diverse fapte.

Faptele, într-un sens cât mai cuprinzător posibil, neexprimate prin intermediul cuvintelor vreunei limbi, le-am denumit, convenţional, INFORMAŢII PRIMARE[1]

Informaţiile primare au apărut dintr-o materie primă de natură energetică si sunt rodul unor principii primordiale esenţiale pe care, tot convenţional, le-am denumit CODURI PRIMARE.

Codurile primare determină componenţa informaţiilor primare fie sub forma unui element energetic în mişcare, fie, cel mai des, sub forma unui element energetic în mişcare şi a unor elemente energetice în repaos.

În cel de-al doilea caz, fiecare cod primar, tipologic unic în felul său, imprimă elementelor energetice din cuprinsul informaţiilor primare pe care le-a generat o corelaţie specifică.

[1] Carl Friedrich von Weizsäcker, *Die Einheit der Natur*, München, 1971, apud Ernst Meckelburg, *Agenţii Psi*, Timişoara, 1996, 188.

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Repetăm, tipologic, fiecare cod primar este un unicat, şi pe baza fiecăruia se ivesc informaţii primare de acelaşi tip, în număr nelimitat.

Prin urmare, câte coduri primare există, există tot atâtea tipuri de informaţii primare(de unităţi informaţionale primare). Să exemplificăm:

Acesta este codul primar al îndemnului şi al poruncii:

MIŞCĂRI ALE FEŢEI ŞI ALE CORPULUI, CARE SUSCITĂ LA O ANUMITĂ ACŢIUNE

- energie în mişcare -

Iată şi unele informaţii primare, ivite pe baza codului primar al îndemnului şi al poruncii:

PRIVEŞTE	-	PRIVIŢI
ASCULTĂ	-	ASCULTAŢI
FUGI	-	FUGIŢI
VÂNEAZĂ	-	VÂNAŢI

«Convenţional, informaţiile primare şi codurile primare sunt notate cu majuscule»

Acesta este codul primar al acţiunii curente:

REALIZATORUL ACŢIUNII + O ACŢIUNE ÎN DESFĂŞURARE CURENTĂ

energie în repaus + energie în mişcare

Iată şi unele informaţii primare, ivite pe baza codului primar al acţiunii curente:

SOARELE	STRĂLUCEŞTE
APA	CURGE
COPILUL	FUGE
OAIA	PAŞTE

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Să prezentăm şi codul primar al tranzitivităţii:

REALIZATORUL ACŢIUNII	+	ACŢIUNEA ÎNDREPTATĂ DIRECT ASUPRA OBIECTULUI	+	OBIECTUL ASUPRA CĂRUIA ACŢIUNEA ESTE ÎNDREPTATĂ DIRECT
energie în repaos	+	energie în mişcare	+	energie în repaos

Notăm şi unele informaţii primare, ivite pe baza codului primar al tranzitivităţii:

BĂRBATUL	VÂNEAZĂ	CERBUL
FEMEIA	SCALDĂ	COPILUL
ŞARPELE	ÎNGHITE	BROASCA
SEMĂNĂTORUL	SEAMĂNĂ	SĂMÂNŢA

Aţi sesizat, desigur, deosebirea dintre elementele alcătuitoare ale codului primar vizând îndemnul şi porunca (mimica şi gesturile unei persoane, suscitând o anume acţiune din partea altei persoane) şi cele ale codului primar vizând acţiunea curentă, apoi cele ale codului primar vizând tranzitivitatea (realizatorul acţiunii şi acţiunea ca atare).

V-aţi dat seama, bineînţeles, şi de faptul că tuturor informaţiilor de acelaşi tip le este propriu un sens general comun (sensul comun al informaţiilor COPILUL FUGE, OAIA PASTE este o acţiune curentă, al informaţiilor FEMEIA SCALDĂ COPILUL, ŞARPELE ÎNGHITE BROASCA este tranzitivitatea).

Atenţiei voastre nu i-a scăpat nici faptul că, în cazul informaţiilor de acelaşi tip, fiecare desemnează ceva ce-i este propriu doar ei.

Se pune întrebarea: Cum au apărut codurile primare şi primele informaţii primare, servind drept arhetipuri pentru alte informaţii?

Răspunsul este: Codurile primare şi primele informaţii primare au apărut concomitent.

Creatorul a durat primele informaţii primare în conformitate cu anumite principii primordiale sau formule întocmitoare pe care le numim coduri primare, iar fiecare dintre informaţiile naturale de

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

acelaşi tip se revelează ca purtătoare ale cifrului sau ale formulei sau ale codului primar care i-a făcut posibilă apariţia.

Formula întocmitoare sau codul primar fixează elementele energiei creatoare într-un tot şi astfel ia naştere informaţia primară. Codul primar exercită o forţă de coeziune asupra elementelor ce alcătuiesc informaţia primară, asigurându-le unitatea de nezdruncinat, şi, prin aceasta, statornicia informaţiei în totalitatea ei.

Abia după multe secole, cărturarii, comparând informaţii primare de diferite tipuri, au ajuns, prin deducţie, să întrezărească existenţa codurilor primare şi să le prezinte sub forma unor formule teoretice.

La începutul expunerii am definit destul de vag atât informaţia primară, cât şi codul primar.

Vom încerca acum să le definim ceva mai clar, mai concret.

Informaţia primară este un crâmpei de realitate, şi anume un tot unitar, alcătuit dintr-o unitate energetică în mişcare (SEAMĂNĂ) şi altele în repaos (SEMĂNĂTOR, SĂMÂNŢĂ), care se află într-o relaţie reciprocă de un anume tip (cum ar fi, de pildă, relaţia de tranzitivitate SEMĂNĂTORUL SEAMĂNĂ SĂMÂNŢA).

Am selectat anume configuraţii energetice având înţeles comun – SEAMĂNĂ, SĂMÂNŢĂ, SEMĂNĂTOR – pentru a evidenţia mai bine complementaritatea aspectelor energetice – mişcarea: SEAMĂNĂ şi repaosul: SĂMÂNŢA, SEMĂNĂTOR.

Codul primar este cifrul plăsmuitor al unor crâmpeie de realitate, al unor informaţii primare care imprimă o relaţie de un anume tip (de tranzitivitate, de exemplu) componentei energetice în mişcare (ACŢIUNII) şi componentelor energetice în repaus (REALIZATORULUI ACŢIUNII şi OBIECTULUI ACŢIUNII), menţinându-le într-o unitate fermă.

* * *

Deoarece comunicarea umană sau transferul de informaţii prin intermediul propoziţiilor are loc doar în procesul vorbirii, putem considera propoziţiile drept produse ale vorbirii.

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Dacă produsele se plămădesc din materie primă, din ce plămadă se ivesc propoziţiile, vorbirea?

Materialul izvoditor al propoziţiilor este, de bună seamă, sonor, dar specific sonor. Lingviştii l-au numit limbaj.

Lingviştii presupun că apariţia limbajului ar fi în legătură cu comportamentul omului primitiv aflat în primejdie.[2]

Si ne propun să ne imaginăm următoarea privelişte:

Hoarda primitivă se odihneşte la poalele unui pâlc de copaci în timp ce un tânăr străjer, cocoţat într-un copac, scrutează depărtările. Observând cum o hoardă duşmană se îndreaptă spre ai lui, străjerul, prin mimică, pantomimă, sunete nearticulate, urlete îşi îndeamnă confraţii la fugă.

Astfel de scene s-au repetat sute de ani.

Dar la un moment dat, în împrejurări similare, s-a întâmplat ceva excepţional. Străjerul a pronunţat un cuvânt articulat, ceva ce aducea a verb la modul imperativ *fugiţi,* pe care confraţii l-au auzit, l-au înţeles instinctiv, iar noi azi îl considerăm propoziţie „Fugiţi!".

Cum se explică această minune?

Informaţia naturală FUGIŢI, determinată de emoţii extreme, a acţionat ca un stimul. La stimul răspunde excitaţia.

La stimulul reprezentat de informaţia naturală FUGIŢI a răspuns drept excitaţie un crâmpei de limbaj, numit de noi convenţional asamblaj verbal-nominal, şi anume cuvântul *fugiţi*, cuvânt care pur şi simplu i-a scăpat străjerului de pe buze.

Dinamica intimă a fenomenului este următoarea.

Codul primar vizând îndemnul sau porunca (anumite mişcări ale feţei şi ale corpului) aflător în informaţia primară FUGIŢI a acţionat asupra codului comunicaţional corespunzător, adică asupra codului comunicaţional, vizând îndemnul sau porunca.

Cărturarii ştiu de mult care este codul comunicaţional vizând îndemnul sau porunca, şi anume:

[2]Ariton Vraciu, *Lingvistică generală şi comparată* (Capitolul 4, *Originea limbajului*), Bucureşti, 1980.

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

- codul complet:

Un cuvânt nominal la cazul vocativ + Un verb la modul imperativ

- codul incomplet:

Un verb la modul imperativ

Dar în acele timpuri „imemoriale”, când s-a declanşat vorbirea, codul comunicaţional vizând îndemnul sau porunca s-a manifestat sub forma primului cuvânt rostit.

Probabil era doar o rădăcină – *fug* – care ulterior, prin utilizare „specializată” şi chiar „ajustată” formal, a ajuns să semnifice modul imperativ.

Apărând în computerul fonic al omului, primul crâmpei de limbaj sau primul asamblaj verbal-nominal(incomplet) *fugiţi*, adică prima unitate de materie primă, a fost posibilă şi apariţia produsului corespunzător, a primei propoziţii „Fugiţi!”.

Ca unitatea de materie primă, adică asamblajul-verbal nominal, din premisă, din posibilitate, să devină realitate, adică produs al comunicării sau propoziţie, trebuia ca asamblajul auzit de om în computerul său fonic să fie rostit către semeni, să fie auzit şi înţeles de aceştia. Si mai trebuia ceva. Să fie însuşit, nu imediat, ci cu timpul, prin rostirea sa repetată, de întreaga comunitate.

Aşa cum picătura de ploaie la un moment dat devine fulg de nea, aşa şi asamblajul verbal-nominal, prin rostire, devine propoziţie. Crâmpeiul de materie primă (asamblajul-verbal-nominal) limitat iniţial la un singur cuvânt, având semnificaţia unui verb la imperativ, reprezintă o entitate, iar produsul vorbirii sau propoziţia – alta.

Pentru ca unitatea informaţională FUGIŢI să devină propoziţia „Fugiţi!” era neapărat nevoie să apară o unitate de materie primă sonoră corespunzătoare, şi anume asamblajul verbal-nominal. Căci informaţia primară nu poate fi transpusă direct în propoziţie. Pentru aceasta e nevoie de un suport material. Proiectul unei clădiri va fi materializat în clădire doar prin utilizarea materialelor de construcţii.

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

INFORMAŢIE PRIMARA	→	*Asamblaj verbal-nominal*	→	Propoziţie
(FUGIŢI)		*(fugiţi)*		(Fugiţi!)
- crâmpei de realitate sesizat fără a fi rostit, alcătuit din configuraţii energetice distincte /aici, doar din element energetic în mişcare/		- unitate de bază a limbajului, alcătuită din verb şi părţi nominale de vorbire /aici, doar din verb/		- unitate comunicaţională alcătuită din subiect, predicat, etc. /aici, doar din predicat/

Dinamica intimă a procesului este dată de o altă schemă şi anume:

CODUL PRIMAR → *Codul comunicaţional*

Limbajul, odată demarat, oamenii, pe bază de imitaţie, au inventat alte unităţi similare, adică alte asamblaje verbal-nominale parţiale, reprezentate de verbe la modul imperativ – *ascultă-ascultaţi, priveşte-priviţi,* etc. «Convenţional, codurile comunicaţionale şi asamblajele verbal-nominale sunt notate cu litere de tip cursiv.»

După apariţia asamblajelor verbal-nominale incomplete vizând îndemnul şi porunca, la un moment dat au apărut asamblaje verbal-nominale complete, vizând tot îndemnul şi porunca: *omule fugi,oameni fugiţi, femeie ascultă, femeilor ascultaţi*, etc. Acest „la un moment dat" se situează în segmentul de timp aferent apariţiei substantivelor şi a celorlalte părţi nominale de vorbire. Substantivele au apărut în strânsă legătură cu codul comunicaţional al identităţii, reprezentând corespondentul codului natural al identităţii.

Iată codul natural al identităţii

- complet:

UN EXPONENT AL IDENTITĂŢII	+	UN ELEMENT DE CONEXIUNE IPOTETIC	+	IDENTITATEA CA ATARE

- incomplet:

IDENTITATEA CA ATARE

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Lui îi corespunde codul comunicaţional al identităţii

- complet:

O parte nominală de vorbire la nominativ	+	*Verbul „a fi” la o formă personală*	+	*O parte nominală de vorbire la nominativ*

- incomplet:

O parte nominală de vorbire la nominativ

Precum verbele la modul imperativ, şi substantivele la cazul nominativ au apărut ca urmare a comportamentului omului primitiv în primejdie.

Rememorând priveliştea exemplificată iniţial, nu e greu să ne imaginăm cum străjerul, observând hoarda duşmană apropiindu-se de ai săi, cu mâna întinsă în direcţia de unde venea pericolul, rosteşte cuvântul *oameni* sau *duşmani* sau ceva asemănător.

Lingviştii preferă totuşi o altă priveliştе.

Apărând pe neaşteptate în faţa hoardei un lup, unul din confraţi, cu mâna întinsă în direcţia fiarei, a pronunţat un cuvânt articulat care aducea a substantiv la nominativ *lup.*

De fapt, informaţia naturală LUP, determinată de emoţii extreme, a acţionat ca un stimul. La acest stimul a răspuns, în calitate de excitaţie, asamblajul verbal-nominal incomplet *lup.*

Desigur, codul primar incomplet, vizând identitatea (IDENTITATEA CA ATARE), aflător în informaţia primară LUP, a acţionat asupra codului comunicaţional incomplet corespunzător, adică al identităţii (*substantiv la nominativ*). Ca atare, omul primitiv, auzind în computerul său fonic asamblajul verbal-nominal incomplet, limitat la un singur cuvânt, *lup,* l-a rostit, iar confraţii lui l-au auzit şi l-au înţeles instinctiv. Era propoziţia „Lup!”.

Când spunem că a fost acţionat codul comunicaţional incomplet al identităţii, adică un substantiv la nominativ, ne-am permis o exprimare anticipativă. Respectivul cuvânt *lup* doar ulterior, prin utilizare specializată, a ajuns să semnifice un substantiv la nominativ.

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Lingviştii, desigur, nu au cum să ştie dacă primul substantiv era *lup* sau un alt cuvânt, având alt sens lexical, dar susţin că respectivul cuvânt a servit ca model pentru cuvintele – substantiv, la cazul nominativ. Şi nu numai. În multe limbi, substantivele la nominativ au început să fie folosite şi la cazul vocativ.

Aşa se explică forma identică a substantivelor la cele două cazuri, nominativ-vocativ, în multe limbi.

(Dar ce explicaţie dau lingviştii pentru substantivele care în alte limbi au forme distincte pentru nominativ şi vocativ? Ei susţin că în respectivele limbi baza de pornire, şi în cazul substantivelor, era codul comunicaţional, complet însă, vizând îndemnul sau porunca, conform căruia, substantivul se află la cazul vocativ. Adică, revenind la exemplele iniţiale, omul primitiv, la un moment dat, s-a adresat alor săi „Fraţilor!". Şi mult mai târziu atenţionarea s-a îndreptat spre denumirea obiectului care prezintă pericolul.)

Şi în cazul exprimării identităţii, după modelul oferit de primul substantiv, oamenii au inventat alte substantive: *urs-urşi, iepure-iepuri, vulpe-vulpi e*tc.

În schimb, a trecut foarte mult timp până ce oamenii „au ţesut" asamblaje complete vizând identitatea, adică până au reuşit să spună *el e om, acesta e lup.*

Acestei reuşite i-a premers, fără doar şi poate, o adevărată revoluţie mentală. Fără revoluţie mentală, oamenii n-ar fi putut să izvodească pronumele personale şi celelalte pronume, dar mai ales n-ar fi putut izvodi verbul abstract *a fi.*

Apariţia pronumelor este desigur în legătură cu apariţia asamblajelor verbal-nominale pe baza codului comunicaţional al acţiunii curente, corespunzător codului natural aferent.

Să ne reamintim de codul natural al acţiunii curente:

REALIZATORUL ACŢIUNII	+	O ACŢIUNE ÎN DESFĂŞURARE CURENTĂ

Codului natural vizând acţiunea curentă îi corespunde codul comunicaţional vizând o acţiune curentă:

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

- în cazul majorităţii limbilor indo-europene:

O parte nominală de vorbire la cazul nominativ	+	*Oricare verb la timpul prezent*

- în cazul limbilor slave:

O parte nominală de vorbire la cazul nominativ	+	*Un verb de aspect imperfectiv la timpul prezent*

(Există şi alte exemple când codului natural unic îi corespund în diverse limbi diferite coduri comunicaţionale. Prin urmare, în cazul a două limbi diferite, constatăm existenţa şi a unor coduri comunicaţionale identice, dar şi a unora diferite. Pe de altă parte, codurile comunicaţionale sunt exponenţii unuia dintre două macrosisteme lingvistice: al macrosistemului care se axează pe categoria gramaticală a „articolului", în cazul limbilor romanice şi germanice, sau al macrosistemului care se axează pe categoria gramaticală a „aspectului verbal", în cazul limbilor slave.)

Iată un exemplu de asamblaj verbal-nominal care exprimă o acţiune curentă: *copilul fuge.*

La un moment dat, substantivul a fost înlocuit de pronumele personal la persoana a III-a: *el fuge.*

De altfel, omul a sesizat mai întâi persoana a III-a şi de aici şi apariţia mai întâi a pronumelui personal la această persoană. Apoi a apărut pronumele personal la persoana a II-a şi la sfârşit şi cel de persoana I[3]. Rezultatul a fost impresionant.

Omul a reuşit să obţină o întreaga bandă sonoră, reprezentând un segment de limbaj, conţinând asamblaje verbal-nominale atât conform codului comunicaţional, cât şi conform regulilor de acord în gen, număr, persoană:

[3] Émile Benveniste, *Problemes de linguistique generale*, apud Emil Ionescu, *Manual de lingvistică generală*, Bucureşti, 1992.

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

eu fug
tu fugi
el fuge
noi fugim
voi fugiţi
ei fug

Asta înseamnă că nici din întâmplare vorbitorii nu vor spune „Eu fuge", „Tu fugim." Ci doar „Eu fug", „Tu fugi."

Dar până să ajungă la performanţa amintită, până să ajungă „să ţese" întreaga bandă sonoră, oamenii au folosit timp îndelungat doar asamblaje verbal-nominale vizând persoana a III-a. Având ca model primul verb dintr-un astfel de asamblaj, oamenii au inventat sute de noi verbe, tot la persoana a III-a.

Un salt spectaculos în evoluţia limbajului îl reprezintă apariţia asamblajelor verbal-nominale pe fondul codului comunicaţional vizând *tranzitivitatea*, care corespunde codului natural vizând tranzitivitatea.

Să ne reamintim codul natural al tranzitivităţii:

REALIZATORUL ACŢIUNII	+	ACŢIUNEA ÎNDREPTATĂ DIRECT ASUPRA OBIECTULUI	+	OBIECTUL ASUPRA CĂRUIA ACŢIUNEA ESTE ÎNDREPTATĂ DIRECT

Iată şi codul comunicaţional al tranzitivităţii:

O parte nominală de vorbire la cazul nominativ	+	*Un verb tranzitiv la forme personale*	+	*O parte nominală de vorbire la cazul acuzativ*

Să prezentăm şi o bandă ivită pe baza acestui cod comunicaţional, alcătuită din asamblaje verbal-nominale corespunzătoare

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

eu	*pândesc*	*un cerb*
tu	*pândeşti*	*un cerb*
flăcăul	*pândeşte*	*un cerb*
el	*pândeşte*	*un cerb*

Pentru ce respectivele asamblaje reprezintă o realizare majoră faţă de cele ivite pe baza codurilor comunicaţionale vizând îndemnul şi porunca, apoi identitatea, apoi acţiunea curentă? Din două motive. Dacă în cazul asamblajelor care au precedat cele care reflectă tranzitivitatea, îmbogăţirea vocabularului se axează pe înlocuirea a două componente din cuprinsul asamblajelor, în cazul celor care reflectă tranzitivitatea este posibilă înlocuirea a trei componente. Şi apoi, procentajul reprezentat de informaţiile primare vizând tranzitivitatea comunicabile prin intermediul propoziţiilor corespunzătoare este deosebit de ridicat.

Să exemplificăm posibilităţile de îmbogăţire a vocabularului prin procedeele de înlocuire a componentelor asamblajelor verbal-nominale ivite pe baza codului comunicaţional al tranzitivităţii:

– înlocuirea componentei verbale

eu	*gonesc*	*un*	*cerb*
tu	*goneşti*	*un*	*cerb*
flăcăul	*goneşte*	*un*	*cerb*
el	*goneşte*	*un*	*cerb*

– înlocuirea uneia sau a ambelor componente nominale

eu	*pândesc*	*un*	*dihor*
tu	*pândeşti*	*un*	*dihor*
omul	*pândeşte*	*un*	*dihor*
el	*pândeşte*	*un*	*dihor*

– înlocuirea componentei verbale, dar şi a celor nominale

eu	*gonesc*	*un*	*dihor*
tu	*goneşti*	*un*	*dihor*
omul	*goneşte*	*un*	*dihor*
el	*goneşte*	*un*	*dihor*

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Treptat, pe baza unor noi coduri comunicaţionale, aferente unor coduri naturale până atunci neabordate, au apărut noi asamblaje verbal-nominale. Noile coduri comunicaţionale au făcut posibilă apariţia unor noi asamblaje verbal-nominale, prin utilizarea mai întâi a cuvintelor însuşite anterior. Cuvintele însuşite anterior fiind la formele dictate de codurile însuşite tot atunci, se impune acum modificarea respectivelor forme conform cerinţelor noului cod. Să oferim un exemplu în acest sens.

Conform codului comunicaţional referitor la o acţiune în folosul sau în detrimentul cuiva, se poate edifica asamblajul:

fiul îi vorbeşte mamei

Conform codului comunicaţional aferent exprimării obiectului gândirii, din aceleaşi cuvinte se poate edifica următorul asamblaj:

fiul vorbeşte despre mamă

Mai târziu, datorită noului cod comunicaţional, apar asamblaje verbal-nominale prin utilizarea unor cuvinte noi. Vorbitorii, în acest caz, inventează mai întâi cuvintele. Apoi le utilizează la formele dictate de noul cod. Ulterior, cuvintele noi sunt utilizate şi la formele dictate de codurile însuşite anterior. În acest scop vorbitorii operează ajustările necesare.

Astfel oamenii cucereau noi teritorii ale cunoaşterii, concomitent cu îmbogăţirea limbajului.

Mărturie a dezvoltării limbajului stau cuvintele pătrunse în computerul fonic al vorbitorilor.

Ele alcătuiesc un dicţionar original, deosebit de dicţionarele clasice.

În fiecare dicţionar de tip clasic, cuvintele sunt ordonate alfabetic, la forma lor de bază (la infinitiv – verbele, la nominativ – părţile nominale de vorbire). În plus, este trecut şi sensul lexical al fiecărui cuvânt, pentru că autorii dicţionarelor ştiu cât de mult diferă numărul cuvintelor necunoscute de la utilizator la utilizator.

În „dicţionarul” adăpostit de computerul fonic al fiecărui vorbitor, cuvintele nu sunt ordonate alfabetic, nici la forma lor de bază, nici nu este trecut sensul lor lexical. În acest dicţionar special, de eficienţă absolută, cuvintele pătrund doar în formele dictate de

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

coduri comunicaţionale şi pe baza asamblajelor verbal-nominale însuşite pe deplin de vorbitor, asamblaje în strictă corespondenţă cu codurile comunicaţionale care le-au permis ivirea.

Pentru că însuşirea deplină a asamblajelor înseamnă şi asimilarea sensului lexical al componentelor sale, consemnarea acestuia în dicţionarul personal al vorbitorului ar fi un balast.

Cum se prezintă limbajul în dicţionarul computerului fonic de care dispune fiecare vorbitor? Sub forma unor şiruri de cuvinte verbale şi a altor şiruri de cuvinte nominale, la formele dictate de codurile comunicaţionale însuşite.

Fiecare şir este paradigmatic, adică cuprinde cuvinte la o singură formă, cea generată de o singură caracteristică morfologică. Vom exemplifica aceasta, prezentând parţial unele şiruri paradigmatice (nu toate) aflate în computerul fonic al vorbitorilor de limba română, şiruri cuprinzând cuvinte la formele dictate de codul comunicaţional al tranzitivităţii:

ating	atingi	atinge	un stâlp	o vază	un chibrit
culeg	culegi	culege	un toporaş	o zambilă	un ciot
distrug	distrugi	distruge	un perete	o casă	un cuib
împing	împingi	împinge	un scripete	o căruţă	un coş
înving	învingi	învinge	un factor	o echipă	un impuls
smulg	smulgi	smulge	un pom	o frunză	un trunchi
resping	respingi	respinge	un pumn	o alianţă	un atac

Cuvintele fiind astfel ordonate, vorbitorul, atunci când vrea să transpună în propoziţii informaţii vizând tranzitivitatea, selectează rapid cuvintele necesare aflătoare deja la forma necesară. Pregăteşte din ele asamblaje potrivite şi apoi le converteşte în propoziţii. De exemplu, având la dispoziţie cuvintele: *culege*, *un toporaş*, *o zambilă*, va împleti din ele asamblajul *culege un toporaş o zambilă* şi-l va converti în propoziţia „El culege un toporaş şi o zambilă.”

Este evident, deci, că ordonarea paradigmatică a cuvintelor, conform unei anumite caracteristici morfologice, presupune că un anumit cuvânt, ca purtător al unui anume sens lexical, apare în mai

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

multe şiruri paradigmatice. Mai ales verbele, datorită atâtor forme flexionare cerute de multele moduri şi timpuri.

Dacă, în computerul fonic al vorbitorilor, cuvintele ar fi repartizate precum în dicţionarele clasice, pentru a obţine propoziţia exemplificată anterior, vorbitorul ar trebui să conjuge la timpul prezent verbul „a culege" şi să decline substantivele „toporaş" şi „zambilă" articulate cu articolul nehotărât. Apoi să afle de la cineva sau prin intermediul unei gramatici care este codul comunicaţional al tranzitivităţii şi pe baza acestuia „să ţese" asamblajele necesare înainte de a selecta asamblajul de care are nevoie spre a-l converti în propoziţie. Or ştim cu toţii, nimeni nu procedează astfel.

Dacă am traduce cuvintele din şirurile exemplificate într-o altă limbă, cea sârbă, să zicem, şi le-am aranja tot în şiruri paradigmatice, cele două serii de şiruri paradigmatice nu s-ar suprapune. Căci, având acelaşi sens lexical, cuvintele din cele două limbi nu sunt omogene şi gramatical. De exemplu, cele care sunt de genul masculin în limba română nu aparţin aceluiaşi gen în mod obligatoriu şi în limba sârbă. Prin urmare, şi în cazul unor coduri comunicaţionale coincidente şi în cazul altora deosebite în două limbi diferite, repartiţia gramatical paradigmatică a cuvintelor cu acelaşi sens lexical este foarte diferită în computerele fonice ale vorbitorilor celor două limbi, deşi principiul ordonator este acelaşi.

În legătură cu limbajul şi asamblajele verbal-nominale alcătuitoare mai trebuie făcute anumite precizări. În timp ce informaţiile primare, servind drept arhetipuri ale realităţii, sunt purtătoare ale codurilor primare, neizvodite de mintea umană, asamblajele verbal-nominale, indispensabile ca suport material sonor specific în procesul convertirii informaţiilor în propoziţii, sunt purtătoare ale codurilor comunicaţionale, iar acestea sunt izvodite de mintea umană. Creatorul a încifrat, în deplină cunoştinţă de cauza şi „pe loc" codurile primare unicat în informaţiile primare, servind drept arhetipuri ale realităţii.

Fiinţa umană a ajuns la codurile comunicaţionale pe cale ocolită. Oamenii au obţinut asamblaje verbal-nominale, imitând structura informaţiilor primare şi, în felul acesta, fără să vrea, au imprimat asamblajelor codurile comunicaţionale aferente codurilor primare.

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Vom demonstra aceasta pe baza unui exemplu.

Codul primar dictează un anume tip de relaţii (tranzitivitatea, de exemplu) configuraţiei energetice în mişcare sau ACŢIUNII şi configuraţiei energetice în repaos, precum REALIZATORUL ACŢIUNII ŞI OBIECTUL asupra căruia se acţionează, asigurând astfel unitatea componentelor amintite în cadrul informaţiei primare.

Ca fiinţă pătrunzătoare (perspicace), omul şi-a dat seama de diferenţa existentă între componenta energetică în mişcare şi componentele energetice în repaos şi a simţit că ele trebuie reflectate sonor prin cuvinte tipologic diverse, prin cuvinte care exprimă acţiunea, adică verbe, şi prin cuvinte care exprimă realizatorul acţiunii şi obiectul asupra căruia se acţionează, adică substantive, pronume etc. Şi a şi procedat ca atare.

Pentru a reflecta sonor o anume informaţie care exprimă tranzitivitatea (de ex. SEMĂNĂTORUL SEAMĂNĂ SĂMÂNŢA) a folosit un anume verb la o anumită formă personală (*seamănă*) şi anume substantive la anumite forme cazuale (*semănătorul, sămânţa).* În felul acesta, fără să bănuiască măcar, a realizat codul comunicaţional al tranzitivităţii.

Un substantiv la nominativ	+	*Un verb tranzitiv la o formă personală*	+	*Un substantiv la acuzativ*

Prin urmare, codul comunicaţional imprimă verbelor şi cuvintelor nominale din cadrul asamblajelor verbal-nominale o corelaţie specifică prin intermediul unor anume forme verbale şi nominale.

Se presupune că primele cuvinte erau cuvinte-rădăcini care, prin utilizare specializată, treptat, au dat naştere la verbe la modul imperativ şi la substantive la cazul nominativ sau vocativ.

Asamblajul verbal-nominal este o mare taină, dat fiind că partea verbală şi cea nominală care îl alcătuiesc, deşi opuse ca „stare de agregare", se potenţează reciproc „în dialog cu celălalt", fără amestecare şi anihilare, ci în întrepătrundere, datorită codului comunicaţional[4].

[4] Apud Ghelasie Gheorghe, *Isihasm*, Bucureşti, 1994

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)

Asamblajul verbal-nominal reprezintă, de altfel, oglinda fidelă a tainei întruchipate în informaţia primară corespunzătoare.

Când am vorbit de alcătuirea asamblajelor verbal-nominale, am insistat asupra formelor cuvintelor care compun asamblajele, forme dictate de codurile comunicaţionale aplicate. Acum mai adăugăm ceva. Codul comunicaţional poate influenţa până şi semnificaţia lexicală a cuvintelor. De exemplu, cuvântul „posvetiti" în limba sârbă, sub influenţa unui anumit cod, înseamnă „a dedica": „Ucitelj mi je posvetio svoj udžbenik astrologije." („Învăţătorul mi-a dedicat manualul său de astrologie.") Acelaşi cuvânt, sub influenţa altui cod comunicaţional, înseamnă „a iniţia în ceva": „Ucitelj me je posvetio u tajne astrologije." („Învăţătorul m-a iniţiat în tainele astrologiei.")

În continuare ne vom referi la relaţia: asamblaj verbal-nominal şi propoziţie.

Fiind materie primă a vorbirii, asamblajul verbal-nominal are un statut inferior faţă de propoziţie, care reprezintă produsul final al vorbirii. Subiectul propoziţiei, şi predicatul propoziţiei sunt calitativ altceva decât firul nominal şi firul verbal al asamblajului verbal-nominal, din care provin. Ceva superior.

Anterior am specificat faptul că vorbitorii în procesul comunicării nu au drept punct de pornire cuvântul la forma lui de bază, ca atare nu conjugă şi nici nu declină cuvintele, adică nu înşiră formele pe care le-ar obţine în felul acesta în cuplaje de cuvinte, susceptibile la o rapidă destrămare. Vorbitorii pornesc de la asamblaje verbal-nominale, reprezentând un tot unitar specific.

Propoziţiile provin astfel din asamblaje verbal-nominale fie în forma lor iniţială, fie într-o formă uşor modificată. Despre aceasta vom vorbi în secţiunea următoare a articolului.

Prin urmare, considerăm că nu cuvintele izolate, ci asamblajele verbal-nominale reprezintă unităţile de bază ale limbajului.

La această concluzie a condus întregul demers explicativ anterior, axat pe patru termeni de bază ce ne aparţin, şi anume: cod primar, informaţie primară, cod comunicaţional şi asamblaj verbal-nominal.

BDD-A12960 © 2010 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:37 UTC)